

מבוא

הקניית כלים חדשים לרכישת שפות זרות היא המטרה של הרבה מסגרות חינוך בימינו ושאיפתן היא להעניק לתלמידים את כל מיומנויות השפה דרך אסטרטגיות שונות. חשיבות למידת השפות נובעת מכך שבכל העולם אנשים מתקשרים זה עם זה במגוון עצום של שפות. לא זו בלבד, אלא גם גילו הרבה חוקרים שלמידת שפות זרות בשלב מוקדם בחיי הילדים משפיעה משמעותית על מבנה המוח (Bubbico et al., 2018). יתר על כן, הספרות המחקרית גורסת כי על מנת שלמידת השפה הזרה תהיה יעילה, חשוב שהתלמיד יהיה בעל מוטיבציה ללמוד את השפה (Tannenbaum & Tahar, 2008). המחקר הנוכחי מבקש להעמיק את הידע הקיים בספרות בנוגע לחשיבות המוטיבציה בקרב ילדים צעירים ברכישה של שפה זרה וכן, לחדד את ההבנה האם שותפות בין תלמידים בבתי ספר דו לשוניים עשויה להשפיע על מוטיבציה זו.

סקירת ספרות

למידת שפה זרה

רכישה ולמידה של שפה, באופן כללי, תלויה בעיקר בחשיפה של הפרט אליה. ככל שהפרט נחשף יותר לשפה, לומד אותה, מקשיב לה, קורא ומדבר את השפה, כך המיומנויות השפתיות שלו יהיו טובות יותר. נקודה זו הינה נכונה גם בעבור למידה של שפה זרה נוספת, מעבר לשפת האם שנרכשה כבר בילדות. למעשה, ככל שהפרט ייחשף לשפה הזרה הנוספת בהקשרים מגוונים ויתנסה בה, כך הוא גם ילמד לשלוט בה בצורה יעילה יותר (Ismail, 2017).

ללמידה של שפה זרה ישנם יתרונות רבים וככל שהפרט שולט יותר בשפות אותן הוא מכיר, כך המיומנויות הקוגניטיביות שלו משתכללות. במחקרם של בוביקו ואחרים (2019) נמצא כי אפילו למידה קצרת טווח של שפה נוספת משפיעה על תהליכים ומבנים מוחיים שונים. ממצאי המחקר העלו כי למידה של שפה שניה משפיעה על איזורים מוחיים האחראיים על תהליכי בקרה, עיכוב תגובה, מיקוד קשב, תפקודים ניהוליים ושליטה מוטורית. כמו כן, במחקר אחר נמצא כי ילדים השולטים בשתי שפות שונות בעלי תהליכי עיבוד וחשיבה גבוהים: כגון, צבירת ידע, פתרון בעיות והסמלה, אשר אלו בתורם מובילים גם להישגים אקדמיים גבוהים בבית הספר (García, 2011). יתר על כן, במחקרו של סאנו (2000) נבחנה מידת ההשפעה של דו-לשוניות על למידה של שפה זרה נוספת, שפה שלישית. ממצאי המחקר העלו כי שליטה אוריינית בשפת האם (L1) וכן בשפה השנייה (L2) משפיעה לטובה על למידה של שפה זרה שלישית (L3). לפיכך, ייתכן כי על אף שמסלול רכישת השפה יהיה זהה עבור חד לשוניים ודו לשוניים, דו לשוניים ילמדו את השפה הנוספת בצורה יעילה, מהירה וטובה יותר.

ניתן להבין את יתרונותם של הדו לשוניים באמצעות הגישה הקוגניטיבית לרכישת שפה. על פי גישה זו, הלומד נתפס כבעל יכולת קיבולת מוגבלת. כדי להבין ולהגיב למידע החדש, על הלומד להפעיל תהליכי בקרה הדורשים השקעת מאמץ רב וזמן. לעומת זאת, תהליכים אוטומטיים הם מהירים ויעילים יותר. דו לשוניים, בשל מיומנותם ברכישת שפה, פיתחו תהליכי למידה אוטומטיים ולכן נחשבים כלומדי שפה יעילים יותר. כמו כן, יתרונותם של הדו לשוניים הינה גם בזכות המודעות המטה-לשונית שהם רכשו מעצם היותם שולטים בשתי שפות שונות. מודעה מטה לשונית גבוהה, הנובעת מחשיפה לאוריינות בשתי

שפות, מעניקה לדו- לשוני את היכולת להתמקד בתבניות המאפיינות את השפה הזרה ולשים לב למאפיינים הרלוונטים. אשר אלו בתורם מסייעים ללמידת השפה בצורה יעילה יותר (Sanz, 2000).

נשאלת השאלה מתי הכי נכון ללמוד ולרכוש שפה זרה, האם בשנים הראשונות של בית הספר, או לחילופין רק לאחר שהילד מתבגר? מחקרים מראים כי לילדים צעירים תהליך רכישת שפה איטי יותר, בהשוואה למתבגרים ומבוגרים צעירים. ייתכן כי הסיבה לכך נעוצה בעובדה שהמשאבים הקוגניטיביים של ילדים צעירים עדיין אינם מפותחים מספיק ואינם מספיקים על מנת ללמוד שפה זרה בצורה טובה, במסגרת השעות המעטות שמוקצות לכך בבית הספר- לרוב, שעת הוראה שבועית. עם זאת, נראה כי ילדים צעירים מתלהבים מאד מלמידה של שפה זרה, גם אם לומדים אותה רק שעה בשבוע. התלהבות זו מובילה אותם להתעניין בשפה, להנות ממנה ובכך גם מעוררת את המוטיבציה שלהם לרצות וללמוד אותה (Myles, 2017).